

How to cite: Kondratenko, V., Bilyk, L., & Sydoruk, N. (2023). Assessment of professional training of healthcare professionals in the context of global health challenges. *Global Innovations and Collaborative Solutions in Contemporary Science* (pp. 92-96). Futurity Research Publishing. https://futurity-publishing.com/international_conference_3/

Оцінка професійної підготовки медичних фахівців у контексті глобальних викликів у сфері здоров'я

Assessment of professional training of healthcare professionals in the context of global health challenges

**Кондратенко Вікторія Володимирівна¹, Білик Любова Володимирівна², Сидорук Наталія
Іванівна³**

¹ доцент кафедри фізичного виховання та спеціальної підготовки, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна, vika.kidon@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9056-5851>

² кандидат педагогічних наук, кафедра природничих дисциплін, Проректор з науково-педагогічної роботи та післядипломної освіти Черкаської медичної академії, м. Черкаси, Україна, luba_medcol@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-0054-4628>

студент, Черкаська медична академія, спеціальність, м. Черкаси, Україна, 215, medacademy@ukr.net, <https://orcid.org/0009-0007-6080-718X>

Accepted: October 18, 2023 | **Published:** November 7, 2023 | **Language:** Ukrainian

Abstract: The study outlines the main trends in the professional training of healthcare professionals in the context of global challenges and future prospects for their development. Changes in the political, economic and social spheres in Ukraine have a significant impact on the requirements for training specialists in various fields, including healthcare. The main findings identify that the necessary components of training are competence, professional knowledge, professional training, receptivity to innovation, creative search, self-improvement and sustainable development. The national healthcare system is being reformed and is creating new models that are close to the best international practices and European standards. The methods of synthesis, analysis, data collection, and generalisation were used for the theoretical development of the topic. The study aims to substantiate the need to reform the healthcare system of Ukraine by changing the model of medical education and training methods,

eliminating the uneven distribution of personnel, which offsets positive changes in the medical sector. The study proves that medical reform is an extremely important strategic policy of personnel training, and the improvement of the healthcare system largely depends on the human resources potential.

Keywords: медична сфера, кадрове забезпечення медицини, механізми державного управління, компоненти підготовки, стратегія розвитку.

Вступ

Питання підготовки медичних кадрів для системи охорони здоров'я України охоплює багато взаємопов'язаних етапів: реформу системи охорони здоров'я, реформу системи медичної освіти, зміну принципів надання медичних послуг та запровадження страхової медицини. Ці аспекти вимагають багатогранного підходу до вдосконалення існуючої системи підготовки кадрів, яка має відповідати вимогам національної системи охорони здоров'я та сучасним міжнародним стандартам. Водночас підготовка якісно нового рівня професіоналів та компетентних фахівців неможлива без зміни підходу до організаційно-правового регулювання національної системи охорони здоров'я.

Кадрове забезпечення в контексті глобальних викликів розглядається як багатофункціональне поняття, що включає правові, організаційні, змістовні та діяльнісні складові системи базової професійної освіти, післядипломної освіти та підвищення кваліфікації медичних фахівців, як умова безперервного розвитку професійних компетенцій працівників у рамках кадрової політики в сфері охорони здоров'я.

Результати дослідження

Питання підготовки медичних фахівців у контексті глобальних викликів у сфері охорони здоров'я є предметом дослідження багатьох науковців. Зокрема, Salata & Horachuk (2020) визначають основні засади і вимоги до підготовки медичних фахівців в Україні. Koshova (2020) розглядає моделі трансформаційних змін у сфері охорони здоров'я. Sabetska (2021) наголошує на необхідності пошуку додаткових фінансових джерел для реформування медичних закладів і, зокрема, підготовки фахівців. На особливості підготовки медичних фахівців, здатних здійснювати професійну діяльність у різноманітних напрямках, вказує Nazarkina (2020). Тему здійснення державної кадрової політики висвітлює Maligon (2020). Migenko et al. (2023) представляють результати організації роботи закладів вищої освіти в умовах війни. Popov et al. (2023) виявляє необхідність і важливість модернізації і трансформації сфери охорони здоров'я, що впливає на підготовку медичних фахівців. Bashkirova et al. (2023) аналізує європейський досвід, який Україна може запозичити у медичній сфері та використати для її реформування. Щодо проблем і перспектив розвитку медичної освіти України висловлюють думку Horobeyko & Dinets (2022). Lekhan et al. (2018) акцентують увагу на важливості запровадження змін у сфері охорони здоров'я в Україні в сучасних умовах.

Сфера охорони здоров'я України є одним з пріоритетних напрямів державної діяльності. Її розвиток визначає державна політика, яка за визначенням Salata & Horachuk (2020), має бути спрямована насамперед на такі напрями:

1. Забезпечення і зміцнення здоров'я населення та створення системи державного фінансування комплексних державних економічних програм з обстеження, лікування, профілактики, реабілітації та інших заходів.
2. Використання концептуальних засад для подолання кризи в системі охорони здоров'я та повернення її до сталого розвитку.
3. Постановка глобальних національних і локальних регіональних цілей.

4. Впровадження системи показників/індикаторів і критеріїв для оцінки ефективності управління у зв'язку з переходом до сталого розвитку в секторі охорони здоров'я.
5. Зміцнення інститутів, що займаються підготовкою медичних кадрів.
6. Розробка механізмів подолання кризи в системі охорони здоров'я та демографії народонаселення (зниження рівня смертності, підвищення коефіцієнту народжуваності та збільшення тривалості життя).

Очевидно, що реалізація таких важливих цілей неможлива без відповідного організаційно-правового забезпечення, яке в цьому контексті слід розглядати як сукупність способів, засобів і нормативно-правових актів, що регулюють та організовують розвиток, впровадження і функціонування системи медичної освіти.

Головним органом, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я в Україні, є Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ). МОЗ визначає вимоги до професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації медичних і фармацевтичних працівників, затверджує номенклатуру медичних та фармацевтичних спеціальностей і посад; встановлює єдині кваліфікаційні вимоги до осіб, які провадять медичну та фармацевтичну діяльність (ст.4 Положення про Міністерство охорони здоров'я України).

Кваліфікаційною вимогою для працевлаштування у сфері охорони здоров'я України є наявність відповідної медичної освіти, яка об'єднує університети, інститути та академії медицини, фармації та стоматології, вищі навчальні заклади, що здійснюють підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації та післядипломну освіту медичних працівників.

Попри потужну мережу ЗВО, які займаються підготовкою медичних кадрів, не досягнуто такого ступеня фундаментальної та клінічної підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я, який би повністю відповідав сучасним міжнародним стандартам. До причин можна віднести:

1. повільне впровадження сучасних наукових розробок та основ доказової медицини, адаптованих до європейських вимог галузевих освітніх стандартів для вищої медичної та фармацевтичної освіти;
2. несвоєчасний перегляд та оновлення освітніх програм для підготовки фахівців сфери охорони здоров'я, які повинні відповідати прогресу сучасної медичної науки та новітніх технологій;
3. неефективна, надмірно централізована та застаріла система регулювання та фінансування медичної освіти;
4. нерозвиненість університетських клінік;
5. недостатня фізична та технологічна інфраструктура вищих навчальних закладів;
6. нерівність у доступі до якісної освіти.

Усунути ці негативні чинники та якісно змінити подальший розвиток медичної освіти в Україні покликана Стратегія розвитку медичної освіти в Україні (далі – Стратегія). Стратегія є частиною процесу трансформації системи охорони здоров'я України і має на меті підвищити конкурентоспроможність медичної освіти в країні, підняти її на новий якісний рівень та покращити якість медичних послуг. Етапи Стратегії є системними, послідовними та комплексними. Стратегія розрахована на 10 років і охоплює такі шляхи та способи вирішення проблем у сфері медичної освіти, як єдиний національний кваліфікаційний іспит, систему безперервного професійного розвитку, діяльність вищих навчальних закладів та їх автономізацію, що визначено відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту».

Дотримання формальних вимог для отримання дозволу на провадження освітньої діяльності не гарантує, що заклад має потужну клінічну базу, де студенти можуть відпрацьовувати свої навички.

Для того, щоб гарантувати якість медичної освіти, в умови акредитації медичних вищих навчальних закладів мають бути включені конкретні вимоги, які мають ґрунтуватися на міжнародних рекомендаціях, зокрема, на Міжнародних рекомендаціях щодо створення нових медичних шкіл.

Значні організаційні та правові зміни передбачені також для медичного персоналу, який працює на проміжних рівнях у закладах охорони здоров'я. Згідно з кваліфікаційними характеристиками, медичні сестри різних спеціальностей повинні отримати ступінь спеціаліста, який вважається початковим рівнем вищої освіти.

Безперервний професійний розвиток лікарів включає участь у формальній, неформальній (діяльність, спрямована на вдосконалення знань, умінь і навичок, що здійснюється в межах освітньої програми та не передбачає присвоєння освітньої кваліфікації) та інформальній освіті (самоосвіта або навчання в процесі повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською чи іншою діяльністю, та інституційний професійний розвиток, що передбачає участь у процесі повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською чи іншою діяльністю). За проходження безперервного професійного розвитку нараховуються та обліковуються бали та створюється індивідуальне навчальне портфоліо лікаря. Невирішеними досі залишаються інституційні проблеми, пов'язані з системою безперервного професійного розвитку, такі як відсутність гарантованого фінансування, відсутність адекватних вимог до провайдерів навчальних програм та їх змісту, ризик фальсифікацій під час заходів з професійного розвитку, відсутність законодавчих вимог до сертифікації, що підтверджує участь лікаря у заходах з професійного розвитку.

Висновки

Належна підготовка медичних кадрів тісно пов'язана з реформуванням системи охорони здоров'я України. Стратегія розвитку медичної освіти в Україні є основним документом, що визначає цілі, напрями, принципи та перспективи розвитку освіти в системі охорони здоров'я на найближчу перспективу.

План дій та конкретні завдання з реалізації цієї стратегії сприяють підвищенню якості медичної освіти, ефективному фінансуванню та управлінню, розвитку академічної культури та поглибленню наукових досліджень. Більшість нормативно-правових актів та законопроектів, що впроваджуються в контексті реформування системи охорони здоров'я, зокрема у сфері медичної освіти, розроблені на основі глибоких аналітичних досліджень та обговорень, міжнародного досвіду та експертних висновків і проходять громадське обговорення.

Окрім теми розвитку медичних кадрів, яка розглядається в цьому дослідженні, є також питання, пов'язані з медичним ліцензуванням (проект концепції професійного ліцензування лікарів винесено на громадське обговорення), якісними змінами в медицині (в Україні запроваджено нові інструменти фінансування наукових досліджень), кадровими змінами в управлінні медичними закладами (запропоновано зміни до класифікатора професій та нову систему медичних спеціалістів), здійсненням медичної реформи (питання, пов'язані з реформуванням системи охорони здоров'я). Пріоритетними напрямками подальших досліджень у питанні підготовки спеціалістів медичної сфери залишаються такі: удосконалення фахової підготовки, розробку програм підвищення кваліфікації та оцінку впливу таких програм на покращення функціонування.

Література

- Bashkirova, L. M., Lovas, P. S., & Yakymenko, V. V. (2023). European strategies for the development of medical education: experience for Ukraine. *Academic visions*, 20, 1-10. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8068250> [in Ukrainian].
- Horobeyko, M. B., & Dinets, A. V. (2022). Medical education in Ukraine: systemic problems and possible solutions. *Ukrainian medical journal*, 5 (151), 1-3. <https://api.umj.com.ua/wp/wp-content/uploads/2022/09/5171.pdf> [in Ukrainian].
- Koshova, S. (2020). Training of health care management specialists in the conditions of public administration reform. *Aspects of public administration*, 3 (8), 119-128. <https://doi.org/10.15421/152075> [in Ukrainian].
- Lekhan, V. M., Kryachkova, L. V., & Zayarskyi, M. I. (2018). Analysis of health care reforms in Ukraine: from independence to modern times. *Health of the nation*, 4 (52), 5-11. <https://repo.dma.dp.ua/4969/1/Lekhan.pdf> [in Ukrainian].
- Maligon, Yu. M. (2020). State personnel policy in the sphere of health care: theoretical foundations and modern trends. *Economy, management and administration*, 4 (94), 160-164. [https://doi.org/10.26642/ema-2020-4\(94\)-160-164](https://doi.org/10.26642/ema-2020-4(94)-160-164) [in Ukrainian].
- Migenko, B. O., Migenko, O. B., & Migenko, L. M. (2023). Interdisciplinary integration of practical training in medical educational institutions: modern realities in the conditions of war. *Perspectives and innovations of science*, 9 (27), 687-699. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-9\(27\)-687-699](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-9(27)-687-699) [in Ukrainian].
- Nazarkina, V. M. (2020). Analysis of the state of training of specialists in the assessment of health care technologies in the countries of the world. *Pharmaceutical journal*, 75 (2), 12-25. 10.32352/0367-3057.2.20.02 [in Ukrainian].
- Popov, M. V., Ilyina-Stognienko, V. Yu., & Sysoeva I. N. (2023). Modernization of the medical education system of Ukraine in conditions of distance learning. *Academic visions*, 17, 2-12. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.776321> [in Ukrainian].
- Sabetska, T. (2021). Problems and prospects of financial support of the sphere of health care of Ukraine. *Economy and society*, 27, 1-8. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-54> [in Ukrainian].
- Salata, I.V., Horachuk, V.V. (2020). Personnel training for the health care system: organizational and legal aspects. *Investment and experience*, 5, 102-109. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.5.102> [in Ukrainian].
- Strategy for the Development of Medical Education in Ukraine dated February 27, 2019 [application date 11/02/2023]. <https://ips.ligazakon.net/document/view/KR190095?an=1&q=%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8> [in Ukrainian].